

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU BAĞLAMINDA FİNANSAL HESAP BİLGİLERİN YURT DIŞINA AKTARILMASI

IN THE CONTEXT OF THE LAW ON PROTECTION OF PERSONAL DATA
TRANSFER OF FINANCIAL ACCOUNT INFORMATION ABROAD

Hakan ARSLAN*

ÖZ

Ortak Raporlama Standardı, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından yayımlanmış olan, vergisel konular için finansal hesap bilgilerinin otomatik değişimini öngören ve hâlihazırda sayısı 100'ü aşan ülkenin kapsamında bulunduğu bir bilgi değişimi düzenlemesidir. Söz konusu düzenleme kapsamında, diğer ülkelerde vergi mukimi olan finansal kurum müşterilerinin birtakım kişisel verileri yıllık olarak Gelir İdaresi Başkanlığına raporlanmakta iken, söz konusu raporlara dayalı olarak da Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından ilgili diğer ülke yetkili makamlarına kişisel veri aktarımı yapılmaktadır. Finansal kurum müşterisi vergi mukimlerine ilişkin kişisel verilerin bu suretle yurt dışına aktarılması açısından, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında ilgili kişilerin açık rızasının alınmasına veya Gelir İdaresi Başkanlığı ile aktarımda

ABSTRACT

The Common Reporting Standard is an information exchange regulation published by the organization for Economic Co-operation and Development (OECD), which provides for the automatic exchange of financial account information for tax issues and is currently covered by more than 100 countries. In accordance with this regulation, some personal data of financial institution customers who are tax residents in other countries is reported annually to the Revenue Administration, while personal data is transferred by the Revenue Administration to the competent authorities of other relevant countries based on these reports. In terms of transferring personal data related to tax residents of financial institution customers, it is not necessary to obtain the express consent of the relevant people within the scope of the Personal Data Protection Law No. 6698. In addition, it is not necessary to obtain

* İş Müfettişi, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı, hakanarslan.csgb@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5888-1010.

Arslan, H. (Aralık 2020). Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Bağlamında Finansal Hesap Bilgilerin Yurt Dışına Aktarılması, *Vergi Raporu*, 255, (111-116).

Makale Türü: Derleme Makalesi

M.G.T.: 01.09.2020 / M.K.T.: 27.11.2020

bulunulacak diğer ülke yetkili idare makamının taahhütte bulunması suretiyle Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun izninin alınmasına gerek bulunmamakta olup, söz konusu kişisel veriler, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından "Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi"nin öngördüğü usullerle ve Ortak Raporlama Standardına uygun olarak yurt dışına aktarılabilir.

Anahtar Kelimeler: Ortak Raporlama Standardı, yurt dışı vergi mukimi, finansal hesap bilgilerinin otomatik değişimi, kişisel veri, kişisel verilerin yurt dışına aktarılması.

Jel Sınıflandırma Kodları: H24, K40.

GİRİŞ

Türkiye'nin üyesi bulunduğu OECD tarafından yayımlanmış olan Ortak Raporlama Standardı (CRS–Common Reporting Standard)¹, finansal hesap tutan kurumlar aracılığıyla (banka, aracı kurum, sigorta şirketleri vb.) vergisel konular için, diğer bir katılımcı ülkenin vergi mukimlerinin belirlenmesini ve bu kişilerin finansal hesap bilgilerinin karşılıklı olarak otomatik değişimini öngören ve 100'den fazla ülkeyi kapsama alan bir bilgi değişimi düzenlemesidir.

Ortak Raporlama Standardının ülkemiz uygulaması kapsamında müşterilerin, vergi mukimi oldukları ülkeleri finansal kurumlara beyan etmeleri istenmekte iken; finansal hesap tutan banka, sigorta şirketleri, aracı kurumlar gibi kurumların ise, hesap sahiplerinin vergi mukimi oldukları ülkeleri tespit etmeleri ve belgelendirmeleri, akabinde de başka ülke vergi mukimi olan müşterilerinin kimlik, hesap bakiyeleri, finansal varlık satış hasılatı ve finansal gelir bilgilerini Gelir İdaresi Başkanlığına yıllık olarak raporlaması istenilmektedir. Finansal kurumlar tarafından

the permission of the Personal Data Protection Board by making a commitment from the Revenue Administration and the competent administrative authority of the other country to which data will be transferred. In this way, the personal data in question can be transferred abroad by the Revenue Administration in accordance with the procedures stipulated in the "Mutual Administrative Assistance Agreement on Taxation" and in accordance with the Common Reporting Standard.

Keywords: Common Reporting Standard, Foreign Tax Resident, Automatic Exchange of Financial Account Information, Personal Data, Transfer of Personal Data Abroad.

Jel Classification Codes: H24, K40.

yıllık olarak yapılacak bu raporlamalara dayalı olarak da Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından ilgili diğer ülke yetkili makamlarına isim, adres, vergi mukimi olunan ülke veya ülkeler, vergi kimlik numarası, doğum yeri ve doğum tarihi (gerçek kişiler için), hesap numarası, hesap değeri veya bakiyesi ile hesaba yapılan birtakım ödemeleri de içerebilecek şekilde raporlamalar yapılacaktır.

1- ORTAK RAPORLAMA STANDARDI UYARINCA FİNANSAL HESAP BİLGİLERİN OTOMATİK DEĞİŞİMİ

2014 yılında OECD tarafından, G20 ülkeleri ile birlikte Avrupa Birliği (AB) ve diğer paydaşlarla yakın işbirliği içinde "Vergi Konularında Finansal Hesap Bilgilerin Otomatik Değişimi Hakkında Standart" adı altında geliştirilen Otomatik Raporlama Standardı (CRS–Common Reporting Standard), G20 liderlerinin yurtdışında tutulan mali hesaplarda sınır ötesi vergi şeffaflığını kolaylaştırma çağrısına yanıt olarak gelmiştir. Standart, vergi makamlarını, mukimlerin yurtdışında tutulan servetleri hakkında daha yüksek düzeyde

¹ OECD. "Common Reporting Standard (CRS)". (<https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/common-reporting-standard/>). Erişim tarihi: 30 Ağustos 2020.

bilgi sağlayarak, offshore vergi kaçakçılığının üstesinden gelmek için etkili bir araçla donatmayı amaçlamaktadır. Verimliliği en üst düzeye çıkarmak ve maliyetleri en aza indirmek için Standart, daha önce genel olarak FATCA (Foreign Accounts Tax Compliance Act) olarak bilinen Amerika Birleşik Devletleri (ABD) yasalarının hükümetler arası operasyonel hale getirilmesi amacıyla geliştirilen yargı bölgelerinin otomatikleştirilmiş ve standartlaştırılmış çözümlerine dayanmaktadır².

Söz konusu standardın esasını teşkil eder mahiyetteki “otomatik bilgi değişimi” kavramı ise, “mükelleflerin gelirleri hakkındaki çeşitli bilgilerin (temettü, faiz, maaş gibi) önemli miktarlarda ya da toplu olarak, kaynak ülkeden ikametgâh ülkesine sistematik ve periyodik bir biçimde gönderilmesidir.”³.

Otomatik Raporlama Standardına göre finansal kurumlar, bünyelerinde tuttıkları gerçek kişi ve kurum hesapları açısından, bulundukları ülke vergi idarelerine raporlama yapma yükümlülüğü altında bulunmaktadır. Raporlamanın konusu teşkil eden finansal hesaplar ise mevcut hesaplar ve yeni hesaplar olarak ikiye ayrılmaktadır. Kapsama giren gerçek kişilerin mevcut ve yeni açılacak hesapları açısından minimum bir tutar belirlenmemiş ancak bu durum ilgili ülkeye bırakılmıştır. Bununla birlikte, Standart kapsamında yüksek değerli ve düşük değerli hesaplar şeklinde bir sınıflandırma yapılmıştır. Buna göre, 1 Milyon ABD dolarından fazla tutarda kıymeti barındıran hesaplar yüksek değerli ve riskli kabul edilmektedir; düşük değerli hesaplar için alt limit ise ilgili ülke tarafından belirlenecektir.

22.05.2017 tarihli ve 30071 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 7018 sayılı “Vergi Konula-

rında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun” ile 31.12.2019 tarihli ve 30995 (5.mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Değişimine İlişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması”nın uygun bulunmasına ilişkin 1965 sayılı Karar, finansal hesap bilgilerin otomatik değişimi sürecinin ülkemizdeki hukuki dayanağını oluşturmaktadır.

Ülkemiz uygulamasına göre, 01/07/2017 tarihinden önce açılmış olan ve kurumlara ait bulunan hesaplardaki hesap bakiyesinin 250.000 ABD dolarını geçmemesi halinde finansal kuruluşun bu hesabı Gelir İdaresi Başkanlığına bildirmesi zorunlu değildir. Gerçek kişilere ait bireysel hesaplar için ise böyle bir eşik değer söz konusu değildir. Ayrıca, 01/07/2017 tarihinden sonra açılan hem bireysel hesaplar hem de kurum hesapları bakiyesi ne olursa olsun bildirim kapsamında yer almaktadır⁴.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan “Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Karşılıklı Olarak Otomatik Değişim Standardı Bilgilendirme Rehberi”ne göre; taşınmaz ve araç gibi taşınır bilgileri otomatik bilgi değişimi kapsamında yer almamaktadır. Bununla birlikte, kapsamdaki finansal hesaplar; a) mevduat hesapları, b) saklama hesapları, c) borç ve ortaklık ilişkisi menfaati, ç) nakdi değer sigorta sözleşmeleri ve d) düzenli ödeme sözleşmeleri olmak üzere beş kategori olup, hesap bakiyelerinin kaynağına ilişkin (emekli aylığı, kira geliri gibi) bilgiler otomatik bilgi değişimi kapsamında değildir. Bununla birlikte, hesap sahibinin ve kurumlarda kontrol eden kişilerin (bazı ortaklar ya da bazen yöneticiler); adı-soyadı, adresi, yerleşik

² OECD. “Standard for Automatic Exchange of Financial Information in Tax Matters - Implementation Handbook - Second Edition”. Paris 2018. (<https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/implementation-handbook-standard-for-automatic-exchange-of-financial-information-in-tax-matters.pdf>). Erişim tarihi: 31 Ağustos 2020. s.7.

³ Cihat ÖNER. *Uluslararası Alanda Vergi İdareleri Arası Bilgi Değişimi*. Yetkin Yayınları. Ankara 2010. s.76.

⁴ Gelir İdaresi Başkanlığı. *Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Karşılıklı Olarak Otomatik Değişim Standardı Bilgilendirme Rehberi*. Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı Yayın No:1. Ankara 2020. s.17.

(mukim) olduğu ülke yerleşik (mukim) olunan ülkedeki vergi kimlik numarası, hesabın yılsonu bakiyesi ve yıl içinde hesaba ödenen faiz, temettü, hesapta tutulan finansal varlıkların satışından doğan gelirler gibi ödemelerin brüt tutarı otomatik bilgi değişimi kapsamında ilgili diğer ülke yetkili makamları ile paylaşılacaktır⁵.

2- KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU BAĞLAMINDA FİNANSAL HESAP BİLGİLERİN OTOMATİK DEĞİŞİMİ UYGULAMASI

07.04.2016 tarihli ve 29677 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 3 üncü maddesi hükmüne göre kişisel veri; “kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi” şeklinde tanımlanmış olup bu bilgiler, kişinin kimliği, sağlık durumu, eğitim geçmişi, finansal kurumlardaki hesap bilgileri, istihdam durumu, ikamet adresi, araç plakası, IP adresi, kredi kartı bilgisi, dernek, vakıf ya da sendika üyelikleri gibi hususları da kapsamaktadır⁶. Bu aşamada bir hususu vurgulamak yerinde olacaktır: 6698 sayılı Kanun kapsamında koruma altına alınan kişisel veriler sadece gerçek kişilere ait olan kişisel veriler olup, tüzel kişilere ait olanlar söz konusu Kanununun sağladığı koruma altında bulunmamaktadır.

Bu çerçevede ve Kanunda yer alan kişisel veri tanımı doğrultusunda, Ortak Raporlama Standardı kapsamında finansal kurumlar tarafından yetkili idare makamı olan Gelir İdaresi Başkanlığına, adı geçen Başkanlık tarafından da bir diğer ülke yetkili idare makamlarına yapılacak raporlamalara konu verilerin, “kişisel veri” niteliğinde oldukları açıktır.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa göre “veri sorumlusu” kavramı ise, kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir. 6698 sayılı Kanunda kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya özel hukuk tüzel kişilerine ilişkin olarak söz konusu Kanunun kapsamı bakımından ayırım yapılmamıştır. 6698 sayılı Kanunun belirlediği usul ve esaslar kural olarak, kapsam dâhilinde kabul edilen türden bir kişisel veri işleme faaliyetinde bulunan tüm bu kurum ve kuruluşlar ile gerçek kişiler için geçerli olacaktır. Dolayısıyla kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının gerçek kişilere ilişkin olarak işlediği kişisel veriler hakkında da, kural olarak, 6698 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır.

Kişisel verilerin işlenme şartları, genel nitelikli kişisel veriler (isim, adres, vergi mukimi olunan ülke veya ülkeler, vergi kimlik numarası, doğum yeri ve doğum tarihi, hesap numarası, hesap değeri veya bakiyesi ile hesaba yapılan birtakım ödemeler bu türden kişisel verilerdir.) açısından 6698 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde belirlenmiştir. Buna göre, genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi ancak aşağıdaki hallerden en az birinin bulunması durumunda mümkündür⁷:

- a) İlgili kişinin açık rızasının varlığı,
- b) Kanunlarda açıkça öngörülmesi,
- c) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması,

⁵ Gelir İdaresi Başkanlığı. a.g.e. s.14-16.

⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu. *Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi*. KVKK Yayınları No:1. Ankara 2019. s.52.

⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu. a.g.e. s.71-72.

- ç) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması,
- d) Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması,
- e) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması,
- f) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlenmesinin zorunlu olması,
- g) İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.

Ayrıca, 6698 sayılı Kanunun “Genel ilkeler” başlıklı 4’üncü maddesi hükmü uyarınca kişisel veriler, ancak bu Kanunda ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebilir ve kişisel verilerin işlenmesinde aşağıdaki ilkelere de uyulması zorunludur:

- a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma.
- b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma.
- c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme.
- ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma.
- d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme.

Bu çerçevede, veri sorumlusu bünyesinde gerçekleştirilen bir kişisel veri işleme faaliyetinin hukuka uygunluğundan söz edebilmek için; genel nitelikli kişisel veri işlemenin, 6698 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde belirtilmiş olan veri işleme şartlarından en az birine dayanması; ayrıca, söz konusu veri işleme faaliyetinin 6698 sayılı Kanunun 4’üncü maddesindeki genel (temel) il-

kelere de uygun olması zorunludur⁸.

Bununla birlikte, kişisel verilerin yurt dışına aktarılması açısından 6698 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde özel bir düzenlemeye gidilmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın yurt dışına aktarılamayacaktır; ancak, genel nitelikli kişisel veriler açısından, 6698 sayılı Kanunun 5’inci maddesinde belirtilen işleme şartlarından birinin varlığı ve kişisel verinin aktarılacağı yabancı ülkede; a) Yeterli korumanın bulunması, b) Yeterli korumanın bulunmaması durumunda Türkiye’deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun izninin bulunması, kaydıyla ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın da yurt dışına aktarılabilir⁹.

Bu cümleden olarak, genel nitelikli kişisel verilerin yurt dışına aktarılması şeklinde ortaya çıkacak bir kişisel veri işleme süreci açısından, 6698 sayılı Kanunun 5’inci maddesinde belirtilen işleme şartlarından birinin varlığı yeterli olmayıp, ilgili kişinin açık rızasının bulunmadığı durumlarda, söz konusu veri işleme faaliyetinin hukuka uygunluğu bakımından, genel ilkelere uygunluk yanında, Türkiye’deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve kişisel verilerin yurt dışına aktarımına yönelik veri işleme faaliyeti için Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun izninin alınması gerekmektedir. Zira, yeterli korumanın bulunduğu ülkeler Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından henüz belirlenmemiş olduğundan, ilgili kişinin açık rızasının bulunmadığı durumlarda, yurt dışına aktarım açısından izlenebilecek yegane usul, kural olarak, bunu gerektirmektedir.

6698 sayılı Kanun 9’uncu maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “Kişisel verilerin yurt dışı-

⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu. *a.g.e.* s.63.

⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu. *a.g.e.* s.90-94.

na aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.” hükmü ise, bu kuralın, bir anlamda, istisnasını oluşturmaktadır. Diğer kanunlarda, kişisel verilerin yurt dışına aktarılması bakımından, 6698 sayılı Kanundan farklı düzenlemelere yer verilmiş olması durumunda, kişisel verilerin yurt dışına aktarılması, ilgili kişilerin açık rızasının alınmasına veya taahhütte bulunmak suretiyle Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun izninin alınmasına gerek duyulmaksızın, söz konusu kanuni düzenlemelerde yer alan hükümlere uygun olarak gerçekleştirilebilecektir.

Anayasamızın 9’uncu maddesinin beşinci fıkrası hükmü uyarınca, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmünde olduğundan, “Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi” ile “Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Değişimine İlişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması” uyarınca Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yurt dışındaki yetkili makamlara yapılacak kişisel veri aktarımları, 6698 sayılı Kanunun 9’uncu maddesinin ilk beş fıkrasında düzenlenen esaslar çerçevesinde değil, söz konusu milletlerarası andlaşma hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilebilecektir.

SONUÇ

Türkiye’de finansal hesap tutan banka, sigorta şirketleri, aracı kurumlar gibi kurumların müşterilerine ait isim, adres, vergi mukimi olunan ülke veya ülkeler, vergi kimlik numarası, doğum yeri ve doğum tarihi, hesap numarası, hesap değeri veya bakiyesi ile hesaba yapılan birtakım ödemelere ilişkin kişisel verilerinin yurt dışına aktarılabilmesi için, 6698 sayılı Kanun kapsamında ilgili kişilerin açık rızasının alınmasına veya Gelir İdaresi Başkanlığı ile aktarımda bulunulacak diğer ülke yetkili idare makamının taahhütte bulunması suretiyle Kişisel Verileri

Koruma Kurulu’nun izninin alınmasına gerek bulunmamakta olup, söz konusu kişisel veriler, “Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi”nin öngördüğü usullerle ve Ortak Raporlama Standardına uygun olarak yurt dışına aktarılabilir. Bu anlamda, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına ilgili kişi tarafından rıza gösterilmediği yönünde dilekçe verecek yetkili makamlar arasındaki otomatik bilgi değişimini önlemek mümkün değildir.

KAYNAKÇA

- Gelir İdaresi Başkanlığı. (2020). *Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Karşılıklı Olarak Otomatik Değişim Standardı Bilgilendirme Rehberi*. Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı Yayın No:1. Ankara.
- Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (2019). *Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi*. KVKK Yayınları No:1. Ankara.
- OECD. “Common Reporting Standart (CRS)”. (<https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/common-reporting-standard/>). Erişim tarihi: 30 Ağustos 2020.
- OECD. “Standard for Automatic Exchange of Financial Information in Tax Matters - Implementation Handbook - Second Edition”. Paris 2018. (<https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/implementation-handbook-standard-for-automatic-exchange-of-financial-information-in-tax-matters.pdf>). Erişim tarihi: 31 Ağustos 2020.
- ÖNER, C. (2010). *Uluslararası Alanda Vergi İdareleri Arası Bilgi Değişimi*. Yetkin Yayınları. Ankara 2010.